

Αρ. Φακ.: Α/Π 726/2020

ΕΚΘΕΣΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΩΣ
ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΧΕΙΡΙΣΜΟ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΟ ΑΤΟΜΟΥ ΠΟΥ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΗ ΛΟΑΤΚΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟ
ΟΠΟΙΟ ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΤΗΚΕ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Ερευνώντες Λειτουργοί: Κυριάκος Κυριάκου & Κατερίνα Καλλητσιώνη

Λευκωσία, 14 Δεκεμβρίου 2020

ERA House, Διαγόρου 2, 1097 Λευκωσία, Κύπρος Τηλ./Tel. 22 405500

ERA House, 2, Diagorou Str., 1097 Nicosia Cyprus Τηλεομ./Fax. 22 672881

Ιστοσελίδα/Webpage: www.ombudsman.gov.cy Ηλεκ. Διευ./Email: ombudsman@ombudsman.gov.cy

Facebook: *Επίτροπος Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Cyprus Ombudsman*, Twitter: *@CYOmbudsman*

A. Γεγονότα

1. Ο Δικηγόρος κ. ΧΧΧΧ υπέβαλε παράπονο στο Γραφείο μας, εκ μέρους της οικογένειας **προσώπου που ανήκει στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα**, αναφορικά με την κράτηση του σε χώρα του εξωτερικού.
2. Συγκεκριμένα, ο Δικηγόρος ενημέρωσε το Γραφείο μας ότι το υπό αναφορά πρόσωπο **έχει καταδικαστεί** σε τριετή φυλάκιση από τις Αρχές της ΧΧΧΧΧ και **επιθυμεί** όπως **μεταφερθεί στην Κύπρο για την έκτιση της ποινής του** στις Κεντρικές Φυλακές.
3. Επί τούτου δε, έχει υποβάλει σχετικό αίτημα και **ζήτησε ήδη τη συνδρομή του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης** προς τελεσφόρηση των προσπαθειών του.
4. Σημειώνεται ότι το ίδιο πιο πάνω θέμα έχει εγείρει με σχετική **Ανακοίνωση της η Οργάνωση Accerit-ΛΟΑΤΙ Κύπρου**, ενώ αναφορά γίνεται και σε σειρά δημοσιευμάτων στον ηλεκτρονικό και έντυπο τύπο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ειδικότερα, το εν λόγω πρόσωπο είχε εκφράσει τις ανησυχίες του για το ενδεχόμενο μετακίνησης, **στη βάση του αναγραφόμενου στο δελτίο ταυτότητας του φύλο, σε ανδρικές φυλακές**.
5. Επί του προκειμένου, στη βάση πάντα των δημοσιευμάτων, ο **Υπουργός Εξωτερικών** ανέφερε σε συγκεκριμένη εφημερίδα πως το Υπουργείο του **κατέβαλλε προσπάθειες** για την επιστροφή του εν λόγω ατόμου στην Κύπρο για σκοπούς έκτισης της ποινής του.
6. Ο **Σύμβουλος του Προέδρου της Δημοκρατίας για Θέματα Πολυπολιτισμικότητας, Αποδοχής και Σεβασμού στη Διαφορετικότητα**, μας ενημέρωσε πως το υπό αναφορά άτομο **είχε ζητήσει** από το δικηγόρο του όπως προχωρήσει στις δέουσες ενέργειες για τη **μεταφορά του στην Κύπρο**.
7. Σε επικοινωνία μου, δε, με τον **Πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας ΧΧΧΧΧ**, πληροφορήθηκα ότι η πρεσβεία **επισκέπτεται δύο φορές την εβδομάδα το συγκεκριμένο πρόσωπο** και του παρέχει βιβλία ή/και άλλα αντικείμενα που ζητά και το ενημερώνει για τις ενέργειες που καταβάλλονται για την μεταφορά του στην Κύπρο.
8. Προς την κατεύθυνση αυτή, σύμφωνα με τον Πρέσβη της Κυπριακής Δημοκρατίας ΧΧΧΧΧ, η Κυπριακή Πρεσβεία είναι **σε συνεχή διαβούλευση και επικοινωνία με τις αρμόδιες ΧΧΧΧΧ Αρχές**.

B. Νομικό Πλαίσιο

9. Στις 8 Ιουλίου 1992, υπογράφηκε στΧ ΧΧΧΧΧ Συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και ΧΧΧΧΧ, για την Παροχή Δικαστικής και Νομικής Συνδρομής σε θέματα Αστικού και Ποινικού Δικαίου. Η εν λόγω Συμφωνία κυρώθηκε με τους **περί της Συμφωνίας μεταξύ Κύπρου και ΧΧΧΧ για την Παροχή Δικαστικής και Νομικής Συνδρομής Νόμους** του ΧΧΧΧΧ και ΧΧΧΧΧ [Κυρωτικός ΧΧΧΧΧ και Τροποποιητικός ΧΧΧΧΧ, αντίστοιχα].
10. Στο Κεφάλαιο VI της εν λόγω Συμφωνίας (Πίνακας), καθορίζονται η διαδικασία, οι όροι και οι προϋποθέσεις για τη **μεταφορά καταδικασθέντων** από το ένα Συμβαλλόμενο μέρος στο άλλο. Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, στο εν λόγω Κεφάλαιο προβλέπονται τα εξής:
- Πρόσωπο που καταδικάζεται στο έδαφος ενός Συμβαλλόμενου Μέρους μπορεί να μεταφερθεί στο έδαφος του άλλου Συμβαλλόμενου Μέρους για να εκτίσει την ποινή που του έχει επιβληθεί, **νοουμένου όμως ότι συντρέχουν οι όροι που καθορίζονται στο Άρθρο 26 της Συμφωνίας.**
 - Προς το σκοπό αυτό, το πρόσωπο αυτό μπορεί να εκφράσει σέ οποιοδήποτε από τα Συμβαλλόμενα Μέρη την επιθυμία του να μεταφερθεί και **πρέπει να συγκατατίθεται θεληματικά** και με πλήρη γνώση των νομικών συνεπειών της συγκατάθεσης του, **στη μεταφορά** του.
11. Με βάση δε το άρθρο 4 των πιο πάνω Νόμων, όταν ο Υπουργός Δικαιοσύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας και η αρμόδια αρχή της ΧΧΧΧΧ συμφωνούν για τη μεταφορά καταδίκου δυνάμει και σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμφωνίας, ο Υπουργός Δικαιοσύνης εκδίδει ένταλμα για τη μεταφορά του καταδίκου από ή στην Κυπριακή Δημοκρατία.
12. Σύμφωνα με το άρθρο 26, ο καταδικασθέντας δύναται να μεταφερθεί στο έδαφος του Συμβαλλόμενου Κράτους, όταν συντρέχουν οι ακόλουθοι όροι:
- (α) Αν το πρόσωπο αυτό είναι πολίτης του Κράτους εκτέλεσης ποινής·
 - (β) αν η δικαστική απόφαση είναι τελεσίδικη·
 - (γ) αν η δικαστική απόφαση δεν αφορά αδικήματα σχετικά με ναρκωτικά·

(δ) αν κατά το χρόνο παραλαβής της αίτησης για μεταφορά, υπολείπεται ακόμα να εκτιθεί από τον καταδικασθέντα τουλάχιστον έξι μηνών ποινή, ή αν η ποινή είναι ακαθόριστης διάρκειας·

(ε) αν για τη μεταφορά συγκατατεθεί ο ίδιος ο καταδικασθείς ή, όταν λόγω της ηλικίας του ή της φυσικής ή διανοητικής του κατάστασης οποιοδήποτε Συμβαλλόμενο Μέρος θεωρεί αυτό απαραίτητο, ο νόμιμος αντιπρόσωπος του·

(στ) αν οι πράξεις ή παραλείψεις ένεκα των οποίων έχει επιβληθεί η ποινή συνιστούν ποινικό αδίκημα δυνάμει του δικαίου του Κράτους εκτέλεσης ποινής ή θα συνιστούσαν ποινικό αδίκημα αν είχαν διαπραχθεί μέσα στο έδαφος του·

(ζ) αν η επιβληθείσα ποινή δεν υπερβαίνει σημαντικά το ανώτατο όριο της τιμωρίας που προβλέπει το δίκαιο του Κράτους εκτέλεσης ποινής για το ίδιο αδίκημα και

(η) αν τα Συμβαλλόμενα Μέρη συμφωνήσουν στη μεταφορά.

Σε εξαιρετικές δε περιπτώσεις, τα Συμβαλλόμενα Μέρη μπορούν να συμφωνήσουν σε μεταφορά και αν ακόμη ο χρόνος που υπολείπεται να εκτίσει ο καταδικασθείς είναι λιγότερος από το χρόνο που καθορίζεται στην παράγραφο (δ) πιο πάνω.

Γ. Κράτηση ΛΟΑΤΚΙ ατόμων

13. Με αφορμή την παρούσα περίπτωση θα ήθελα για άλλη μια φορά να επισημάνω τις ανησυχίες μου όσον αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα τα οποία είναι **ιδιαίτερα ευάλωτα** στους χώρους κράτησης, ένεκα πιθανής **διακριτικής μεταχείρισης εις βάρος τους** λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού. Η κύρια δε ανάγκη των εν λόγω ατόμων είναι η προστασία από τη σεξουαλική κακοποίηση και το βιασμό, και το σύνολο των επιθέσεων εναντίον τους από τους υπόλοιπους κρατούμενους.¹
14. Ειδικότερα δε τα **τρανς άτομα που τελούν υπό κράτηση ή είναι φυλακισμένα**, βρίσκονται σε **σημαντικά μεγαλύτερο βαθμό εκτεθειμένα στη βία**, τόσο από το προσωπικό των κρατητηρίων/φυλακών όσο και από τους συγκρατούμενούς τους. Ως εκ τούτου και για τη διασφάλιση της προστασίας και του σεβασμού προς τα **τρανς** άτομα που τελούν υπό κράτηση ή είναι φυλακισμένα, οι Αρχές θα πρέπει, αφενός να **διασφαλίζουν** ότι απευθύνονται στα άτομα αυτά με το όνομα που τα ίδια επιλέγουν και ανταποκρίνεται στο φύλο αυτοπροσδιορισμού τους, αφετέρου δε ότι **κατανέμονται ανάλογα**.²
15. Ως εκ τούτου, οι Διευθύνσεις των Φυλακών θα πρέπει να αναγνωρίζουν την ανάγκη των ατόμων αυτών για **ειδική προστασία** και δεν θα πρέπει να τους τοποθετούν σε κοιτώνες ή κελιά μαζί με άλλους κρατούμενους που ενδεχομένως να θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλειά τους. Κατά το στάδιο δε της κατανομής των κρατουμένων σε κελιά, ενδεχομένως να είναι χρήσιμο **να λαμβάνονται υπόψη οι επιθυμίες και οι ανησυχίες των ατόμων αυτών**.³
16. Ουσιώδης δε αρχή που θα πρέπει να προσμετράται κατά την ταξινόμηση και κατανομή των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων στις φυλακές, είναι η **κράτηση τους σε συνθήκες που διασφαλίζουν, στο μέγιστο βαθμό, την ασφάλεια τους**. Κατά την κατανομή των κρατουμένων αυτών, θα πρέπει να **λαμβάνονται** στο μέγιστο βαθμό **υπόψη οι επιθυμίες και οι ανησυχίες τους**, ιδίως όταν πρόκειται για τρανς άτομα.
17. Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, στη **Σύσταση CM/Rec(2010)5**, ημερομηνίας 31 Μαρτίου 2010, **σχετικά με μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή**

¹ COMBATING ILL-TREATMENT IN PRISON: A handbook for prison staff with focus on the prevention of ill-treatment in prison, Council of Europe, April 2016

² Towards the Effective Protection of LGBTI Persons Deprived of Liberty: A Monitoring Guide, Association for the Prevention of Torture, 2018

³ COMBATING ILL-TREATMENT IN PRISON: A handbook for prison staff with focus on the prevention of ill-treatment in prison, Council of Europe, April 2016

ταυτότητας φύλου, επεσήμανε την υποχρέωση των Κρατών Μελών «να λάβουν κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια όλων των ατόμων που βρίσκονται σε φυλακές ή των οποίων η ελευθερία έχει περιοριστεί με άλλους τρόπους, συμπεριλαμβανομένων των λεσβιών, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των διαφυλικών... ώστε να προστατεύουν και να σέβονται επαρκώς την ταυτότητα φύλου των διαφυλικών ατόμων».⁴

18. Οι **Αρχές της Yogyakarta plus 10⁵** αποτελούν μια **κωδικοποιημένη βέλτιστη πρακτική** για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσον αφορά **τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου**, στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, σε σχέση με τις υποχρεώσεις των Κρατών, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και της μη-διάκρισης, **ανεξάρτητα από το σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή την ταυτότητα του φύλου τους**.
19. Σύμφωνα με την **Αρχή 9 των Αρχών της Yogyakarta**, «κάθε πρόσωπο που στερείται την ελευθερία του θα πρέπει να τυγχάνει **ανθρώπινης μεταχείρισης, με σεβασμό για την αξιοπρέπιά του** ως ανθρώπου. Ο **σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου** αποτελούν **αναπόσπαστα στοιχεία της αξιοπρέπειας** του προσώπου». Προς τούτο δε, τα **Κράτη** πρέπει, μεταξύ άλλων «...να διασφαλίζουν ότι οι **συνθήκες κράτησης δεν περιορίζουν περαιτέρω τα πρόσωπα** λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, **ούτε τα εκθέτουν** σε βία, απαράδεκτη μεταχείριση ή σωματική, ψυχική ή σεξουαλική κατάχρηση ... να διασφαλίζουν, κατά το μέτρο του δυνατού, ότι όλοι οι φυλακισμένοι **συμμετέχουν στις αποφάσεις σχετικά με τις συνθήκες της κράτησής τους, ώστε να είναι συμβατές με τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό και την ταυτότητα του φύλου τους**... να λαμβάνουν **προστατευτικά μέτρα** για όλους τους φυλακισμένους που είναι ευάλωτοι σε βίαιη μεταχείριση ή κατάχρηση λόγω του σεξουαλικού τους προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της εκδήλωσης του φύλου...».

⁴ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016804c50b0

⁵ <http://yogyakartaprinciples.org/principles-en/>

Δ. Διαπιστώσεις – Εισηγήσεις

20. Στη βάση των προαναφερθέντων, επαναλαμβάνεται η υποχρέωση των αρμοδίων Αρχών να διασφαλίζουν ότι τα **ΛΟΑΤΚΙ άτομα που στερούνται της ελευθερίας τους, κρατούνται σε χώρο και υπό συνθήκες που προάγουν την προστασία και προάσπιση των δικαιωμάτων τους για ανθρώπινη μεταχείριση και σεβασμό της αξιοπρέπειας και διαφορετικότητάς τους**. Προς τούτο δε, καθοριστικής σημασίας είναι οι επιθυμίες και ανησυχίες των ίδιων των ατόμων, τις οποίες οι **αρμόδιες Αρχές οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη** στο μέγιστο δυνατό βαθμό, εμπλέκοντας τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα **στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων** σε σχέση με τις συνθήκες κράτησής τους.
21. Κατ' επέκταση και ενόψει όσων αναφέρονται πιο πάνω και, ειδικότερα, της Συμφωνίας **μεταξύ Κύπρου και ΧΧΧΧΧ για την Παροχή Δικαστικής και Νομικής Συνδρομής Νόμους (ανωτέρω)**, στους οποίους καθορίζεται η διαδικασία, οι όροι και οι προϋποθέσεις για τη **μεταφορά καταδικασθέντων** από το ένα Συμβαλλόμενο μέρος στο άλλο και, λαμβάνοντας υπόψη την επιθυμία του εν λόγω προσώπου για μεταφορά στην Κύπρο για την έκτιση της ποινής του, ως πρόσωπο που ανήκει σε ευάλωτη ομάδα, και δεδομένων των προσπαθειών που καταβάλλονται από τα Αρμόδια Υπουργεία και Αρχές από τα δυο κράτη προς την τελεσφόρηση του αιτήματος του εν λόγω προσώπου για τη μεταφορά του στην Κύπρο, **εισηγούμαι όπως το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης**, στα πλαίσια διακριτικής ευχέρειας που το προαναφερθέν νομικό πλαίσιο παρέχει, **επισπεύσει τις ενέργειες προς την κατεύθυνση αυτή**, εάν τυγχάνουν εφαρμογής στην παρούσα περίπτωση οι όροι και προϋποθέσεις που καθορίζονται από τη οικεία νομοθεσία.
22. **Αντίγραφο** της παρούσας Παρέμβασης **κοινοποιείται** στο **Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας**, στο **Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εξωτερικών** και στην **Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας ΧΧΧΧΧ**.

Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη

**Επίτροπος Διοικήσεως και
Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**

Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων